

W czasie największej ekspansji, do 1530 r., Imperium Inków, znane jako Tahuantinsuyu, rozciągało się wzdłuż łańcucha górskiego Andów w Ameryce Południowej, na obszarze ponad miliona kilometrów kwadratowych, z populacją około 10–14 milionów mieszkańców (Szemiński i Ziółkowski, 2018). Był to największy organizm państwowy w Prekolumbijskich Amerykach.

Inkowie nie pozostawili nam pisemnych dokumentów, poprzedzających hiszpański podbój (w latach 1532–1540), związanych z ich historią, porównywalnych na przykład z stelami Majów lub kodeksami Azteków. Interpretacja historii, chronologii i faz ekspansji Tahuantinsuyu opiera się wówczas głównie na dokumentach hiszpańskich napisanych w okresie kolonialnym (z XVI i XVII wieku) oraz, w mniejszym stopniu, na danych archeologicznych.

Dotychczasowe badania wskazują, że imperium Inków wywodzi się z małego wodzostwa w dolinie Cusco (Peru) i że proces, który przekształcił je w Imperium, był bardzo szybki. Pozostaje jednak pytanie: kiedy dokładnie się zaczęło?

Według schematu chronologicznego, opartego głównie na kronikach hiszpańskich, faza imperialna państwa Inków była raczej krótka i rozpoczęła się od dojścia do władzy około 1438 r. Pachacuti Inca Yupanqui, dziewiątego władcy według tzw. tradycyjnej listy władców inkaskich. On i jego następcy rozszerzyli państwo najpierw na północny zachód od stolicy Cusco na dzisiejszy Ekwador, a następnie na południowy wschód na terytoria dzisiejszej Boliwii, Argentyny i Chile. Według tego modelu imperium Inków przetrwało ok. 100 lat (Rowe 1945).

Chociaż chronologia historyczna jest najbardziej akceptowaną wersją wydarzeń, nie oznacza to, że nie ma być poddawana pod dyskusję. Niektórzy autorzy zakwestionowali historyczną ważność całej dynastycznej listy Inków (Zuidema 1982), a przynajmniej czas trwania i chronologiczną pozycję rządów władców na liście oraz przypisane im czyny.

Do niedawna metoda datowania radiowęglowego nie była używana do odpowiedzi na pytanie o chronologię ekspansji Tahuantinsuyu. Okoliczności te wynikały z przyjętego założenia, że imperialny okres istnienia państwa Inków był tak krótki, że najlepszym dokładnym datom radiowęglowym dostępnym w latach 80. i 90. brakowało precyzji do rozwiązania tego problemu. Jednak nawet przy tych ograniczeniach opracowanie dwóch polskich uczonych z 1996 r. wskazywało na ekspansję państwa Inków na kilka dekad przed datą 1438 r. (Adamska i Michczyński 1996). Hipotezę tę potwierdziły ostatnio inne badania dotyczące obecności Inków w Ekwadorze, Argentynie i Chile na podstawie dat radiowęglowych oraz ich analizy bajezjańskiej (Covey 2006, Ogburn 2012, Cornejo 2014).

Chronologia rozwoju państwa Inków i okupacji przez nich różnych terytoriów wymaga ponownej interpretacji, ale tym razem głównie z zastosowaniem precyzyjnych datowań radiowęglowych.

Głównym celem proponowanego projektu jest próba odtworzenia podboju Inków w rejonie Cordillera Vilcabamba. Obszar ten, który rozciąga się na trzy prowincje regionu Cusco - Anta, La Convención i Urubamba oraz w niewielkim stopniu w regionie Apurimac - stał się nieco mityczny z powodu wydarzeń historycznych z okresu podboju hiszpańskiego, a zwłaszcza z powodu upadku ostatniej stolicy państwa Inków, a mianowicie Vilcabamby (odpowiadające dzisiejszemu stanowisku Espiritu Pampa).

Hipoteza badawcza zakłada, że nabywanie poszczególnych posiadłości przez władców inkaskich w Cordillera Vilcabamba miało miejsce wzdłuż rzeki Vilcanota (Urubamba) od wysokości Ollantaytambo w kierunku Machu Picchu. Kolejne obszary zajmowane przez Inków to region Vitcos (Rosaspata) oraz Choquequirao i Espiritu Pampa. Druga możliwa hipoteza jest taka, że ekspansja na te obszary mogła nastąpić przez dolinę rzeki Apurimac, dlatego mogła mieć miejsce równolegle lub nawet wcześniej niż w regionie Machu Picchu.

Planowane jest pobranie łącznie około 100 próbek i poddanie ich analizie radiowęglowej. Próbki zostaną odpowiednio przygotowane do pomiaru za pomocą akceleratorowej spektrometrii mas (AMS).

Polskimi instytucjami odpowiedzialnymi za projekt będą Gliwickie Laboratorium Radiowęglowe Politechniki Śląskiej i Centrum Studiów Andyjskich Uniwersytetu Warszawskiego w Cusco. Ten ostatni podmiot zapewni współpracę z instytucjami peruwiańskimi: regionalnym oddziałem Ministerstwa Kultury Peru w Cusco oraz Narodowym Parkiem Archeologicznym Machu Picchu.